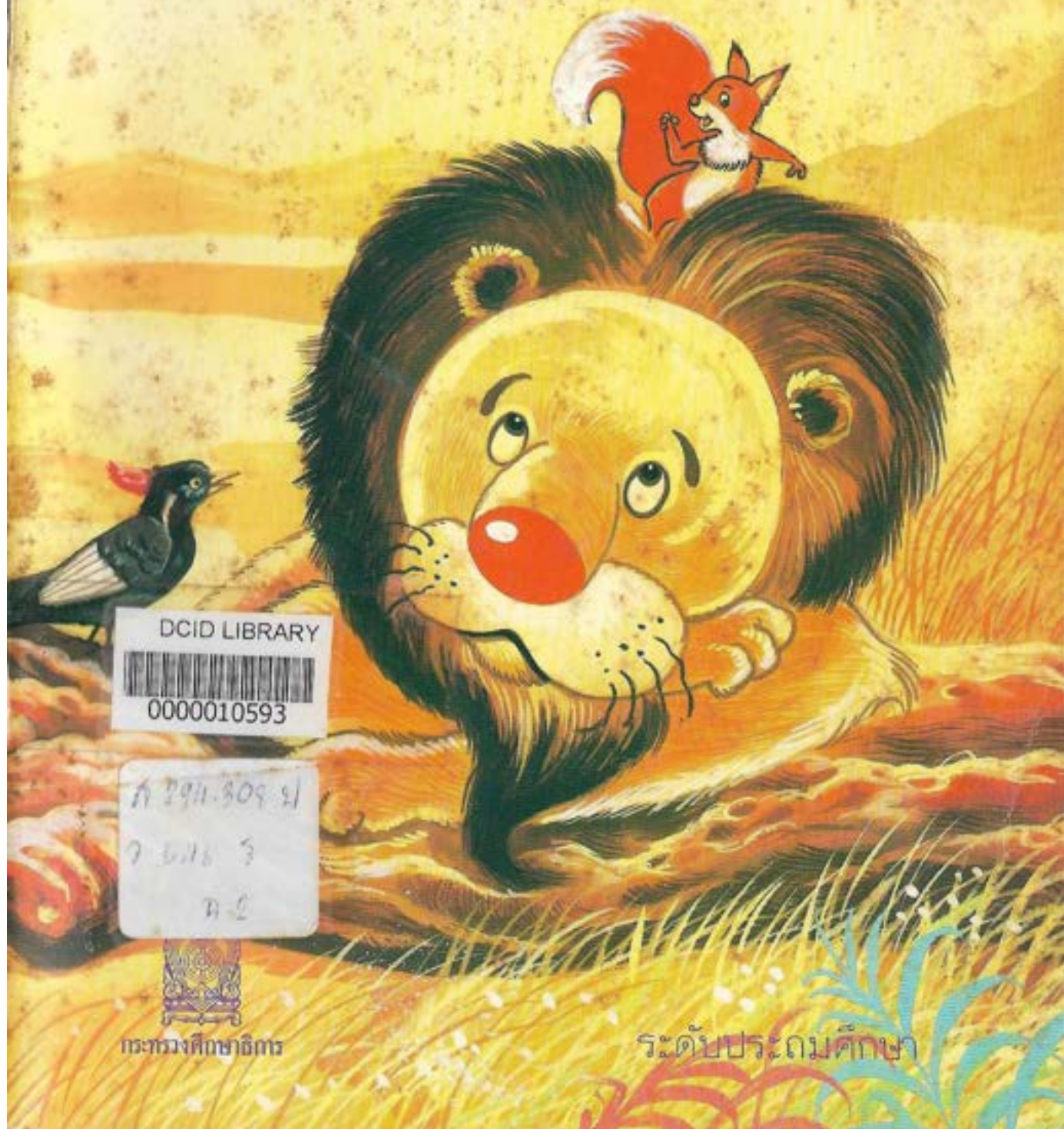

หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
นิทานชาดก

ราชสีห์กับนกหัวขวาน

DCID LIBRARY

0000010593

ก ๒๙๙.๓๐๙ ๒

๗ ๕๗๖ ๖

๓ ๕

กระทรวงศึกษาธิการ

ระดับประถมศึกษา

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวน ๔๘,๐๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์เป็นของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๐

ผู้จัดพิมพ์ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974 - 10 - 0539 - 3

หนังสือส่งเสริมการอ่าน
ชุดพระพุทธศาสนา และจริยธรรม
ชุดนิทานชาดก
ระดับประถมศึกษา
ราชสืห์กับนกหัวขวาน

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน ระดับ
ประถมศึกษา ชุดนิทานชาดก เรื่อง ราชสีห์กับนกหัวขวาน ขึ้น
กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ใน
โรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๐

วันที่ 18 ต.ค. ๒๕๓๓ ค.๒
เลขทะเบียน ๓๐๔๓/๓
เลขเรียกหนังสือ ๓ ๒๙๔.๓๐๘ ๔
๗ ๕๔๖ ๕

(นายเอกวิทย์ ณ ถลาง)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

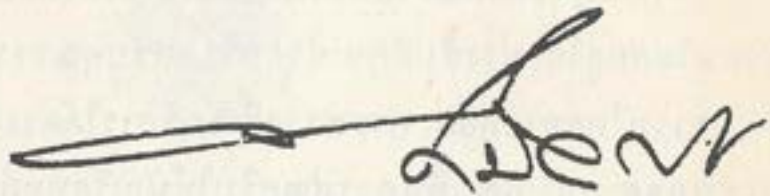
เลขทะเบียน ๓๐๓๐ ค.๑
เลขหมู่
วันที่ 1๔ มี.ค. ๕๑

คำนำ

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทยมาช้านาน มีส่วนช่วยให้สังคมไทยอยู่ได้อย่างสันติสุข ช่วยสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนวัฒนธรรมไทยมาตลอด กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา และเห็นควรส่งเสริมให้นักเรียนตลอดจนเยาวชนได้ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรมโดยสม่ำเสมอ จึงได้มอบหมายให้กรมวิชาการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ขึ้น ในการจัดทำหนังสือดังกล่าว กรมวิชาการได้ขออนุมัติกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออ้างอิงเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และจริยธรรม ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขึ้นคณะหนึ่ง ดังรายชื่อท้ายหนังสือนี้

โครงสร้างส่วนหนึ่งที่จะนำมาเป็นหลักในการเขียนหนังสือชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรมนี้ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาว่า ชาดกซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในพระไตรปิฎก ถ้าหากคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับเด็กนำมาเขียนใหม่ด้วยสำนวนภาษาง่าย ๆ สำหรับเด็กจะศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเองได้ น่าจะเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน จึงได้มอบหมายให้นายจำรัส ดวงธิดาร เป็นผู้จัดทำต้นฉบับหนังสือนิทานชาดกขึ้น คณะกรรมการคัดเลือกไว้ ๑๐ เรื่อง และกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้ง นางแม่นมาส ขวลิขิต เป็นผู้ตรวจขึ้นสุดท้าย แล้วคณะกรรมการมอบหมายให้นายประเทศ สุขสถิตย์ เป็นผู้ประสานงานการจัดทำภาพประกอบในลักษณะการ์ตูน โดยจัดทำเป็นชุดนิทานชาดก เล่มละ ๑ เรื่อง รวม ๑๐ เล่ม เน้นคุณธรรมต่าง ๆ กันไป เรื่อง ราชสีห์กับนกหัวขวานเล่มนี้ เป็นตัวอย่างให้เห็นว่าผู้เป็นพาลนั้น ไม่รู้สำนึกในบุญคุณคนอื่นที่ทำได้ไว้กับตน

กรมวิชาการขอขอบคุณ คณะกรรมการ ผู้เขียน ผู้ตรวจ และผู้มี
ส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ไว้ ณ โอกาสนี้

(นายวินัย เกษมเศรษฐ์)

รองอธิบดี รักษาการแทน

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๑ พ.ค. ๒๕๓๐

ชาดก

พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ประกาศศาสนาพุทธสั่งสอน
มนุษย์ด้วยกลวิธีการสอน ๒ ลักษณะ ตามระดับสติปัญญา
และอัธยาศัยที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑. สอนตรง ๆ ว่าด้วยเนื้อหาสาระของหลักธรรม
ล้วน ๆ เรียกว่า **ธรรมาธิฐาน** ใช้สอนผู้ที่ได้รับการศึกษาดี
มีสติปัญญาสูง

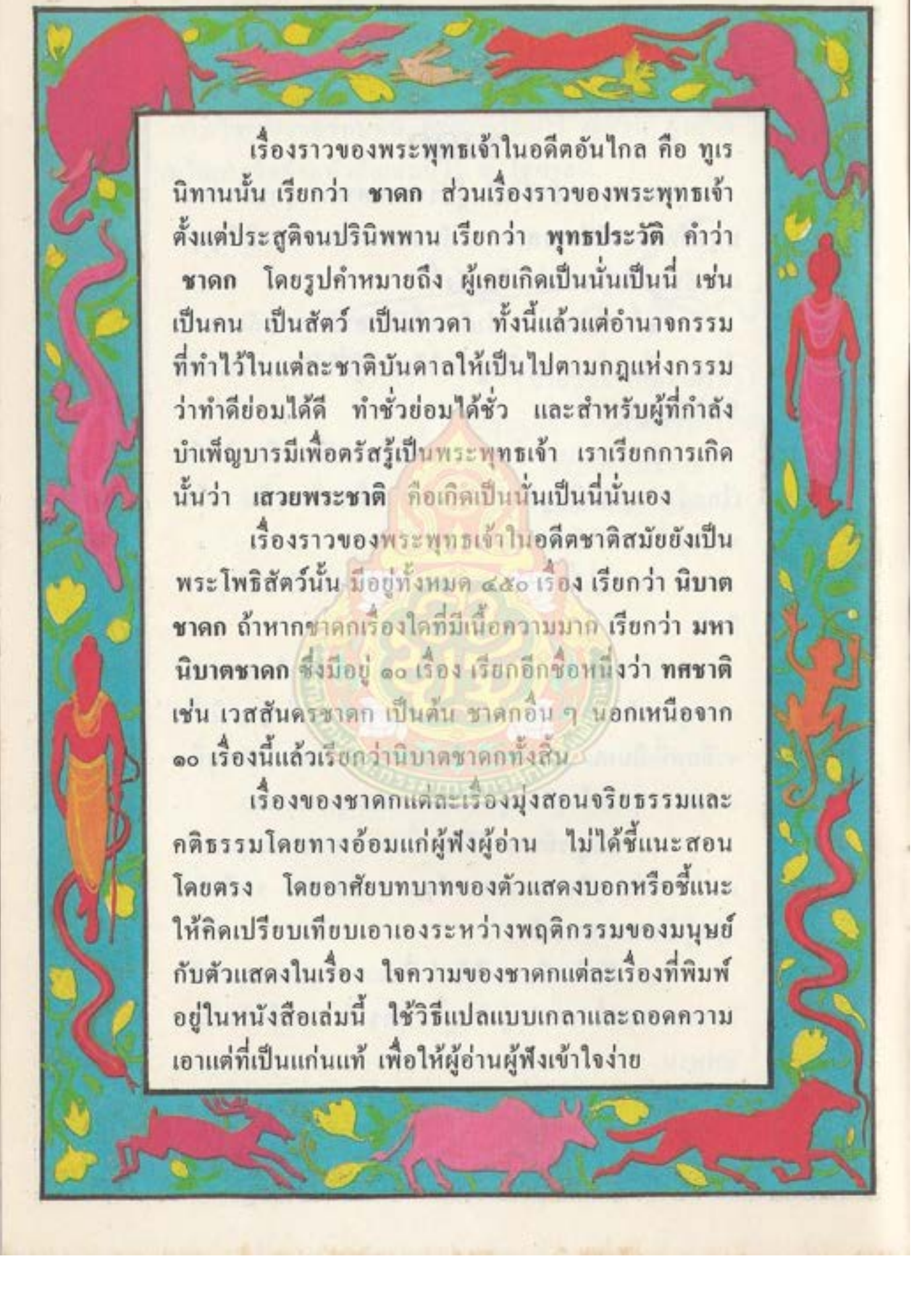
๒. สอนทางอ้อม โดยเล่าเรื่องเปรียบเทียบให้ฟัง
เรียกว่า **บุคลาธิฐาน** ใช้สอนชาวบ้านทั่ว ๆ ไป หรือ
อาจจะเรียกว่าใช้สอนโดยเล่าเป็นนิทาน

นิทานที่เกี่ยวข้องกับองค์พระพุทธเจ้า มี ๓ ประเภท
คือ

๑. **ปุเรนิทาน** คือเรื่องราวในอดีตอันไกล สมัย
พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีในภพหรือชาติต่าง ๆ มีทั้ง
ชาติภพที่เป็นคน เป็นเทวดา และเป็นสัตว์ เรื่อย ๆ มาจนถึง
สมัยพระพุทธเจ้าจุติลงสู่พระครรภ์พระพุทธมารดา

๒. **อวิปุเรนิทาน** ได้แก่ เรื่องราวของพระพุทธเจ้า
นับตั้งแต่ประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา จนถึงวัน
ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

๓. **สันติเกนิทาน** ได้แก่ เรื่องราวของพระพุทธเจ้า
ในระยะเวลาตั้งแต่ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จนถึงวันปริ-
นิพพาน

เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีตอันไกล คือ พุเร
นิทานนั้น เรียกว่า ชาดก ส่วนเรื่องราวของพระพุทธเจ้า
ตั้งแต่ประสูติจนปรินิพพาน เรียกว่า พุทธประวัติ คำว่า
ชาดก โดยรูปคำหมายถึง ผู้เคยเกิดเป็นนั่นเป็นนี่ เช่น
เป็นคน เป็นสัตว์ เป็นเทวดา ทั้งนี้แล้วแต่อำนาจกรรม
ที่ทำไว้ในแต่ละชาติบันดาลให้เป็นไปตามกฎแห่งกรรม
ว่าทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว และสำหรับผู้ที่กำลัง
บำเพ็ญบารมีเพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เราเรียกการเกิด
นั้นว่า เสวยพระชาติ ก็เกิดเป็นนั่นเป็นนี่นั่นเอง

เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติสมัยยังเป็น
พระโพธิสัตว์นั้น มีอยู่ทั้งหมด ๔๕๐ เรื่อง เรียกว่า นิบาต
ชาดก ถ้าหากชาดกเรื่องใดที่มีเนื้อความมาก เรียกว่า มหา
นิบาตชาดก ซึ่งมีอยู่ ๑๐ เรื่อง เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ทศชาติ
เช่น เวสสันดรชาดก เป็นต้น ชาดกอื่น ๆ นอกเหนือจาก
๑๐ เรื่องนี้แล้วเรียกว่านิบาตชาดกทั้งสิ้น

เรื่องของชาดกแต่ละเรื่องมุ่งสอนจริยธรรมและ
คติธรรมโดยทางอ้อมแก่ผู้ฟังผู้อ่าน ไม่ได้ชี้แนะสอน
โดยตรง โดยอาศัยบทบาทของตัวแสดงบอกหรือชี้แนะ
ให้คิดเปรียบเทียบเอาเองระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์
กับตัวแสดงในเรื่อง ใจความของชาดกแต่ละเรื่องที่พิมพ์
อยู่ในหนังสือเล่มนี้ ใช้วิธีแปลแบบเกลาและถอดความ
เอาแต่ที่เป็นแก่นแท้ เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเข้าใจง่าย

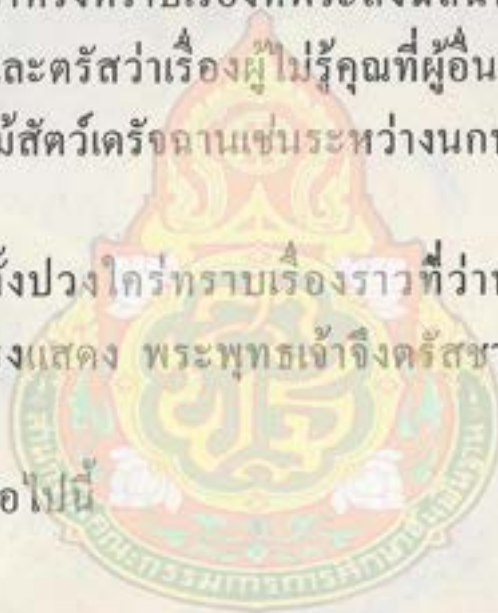
ราชสีห์กับนกหัวขวาน

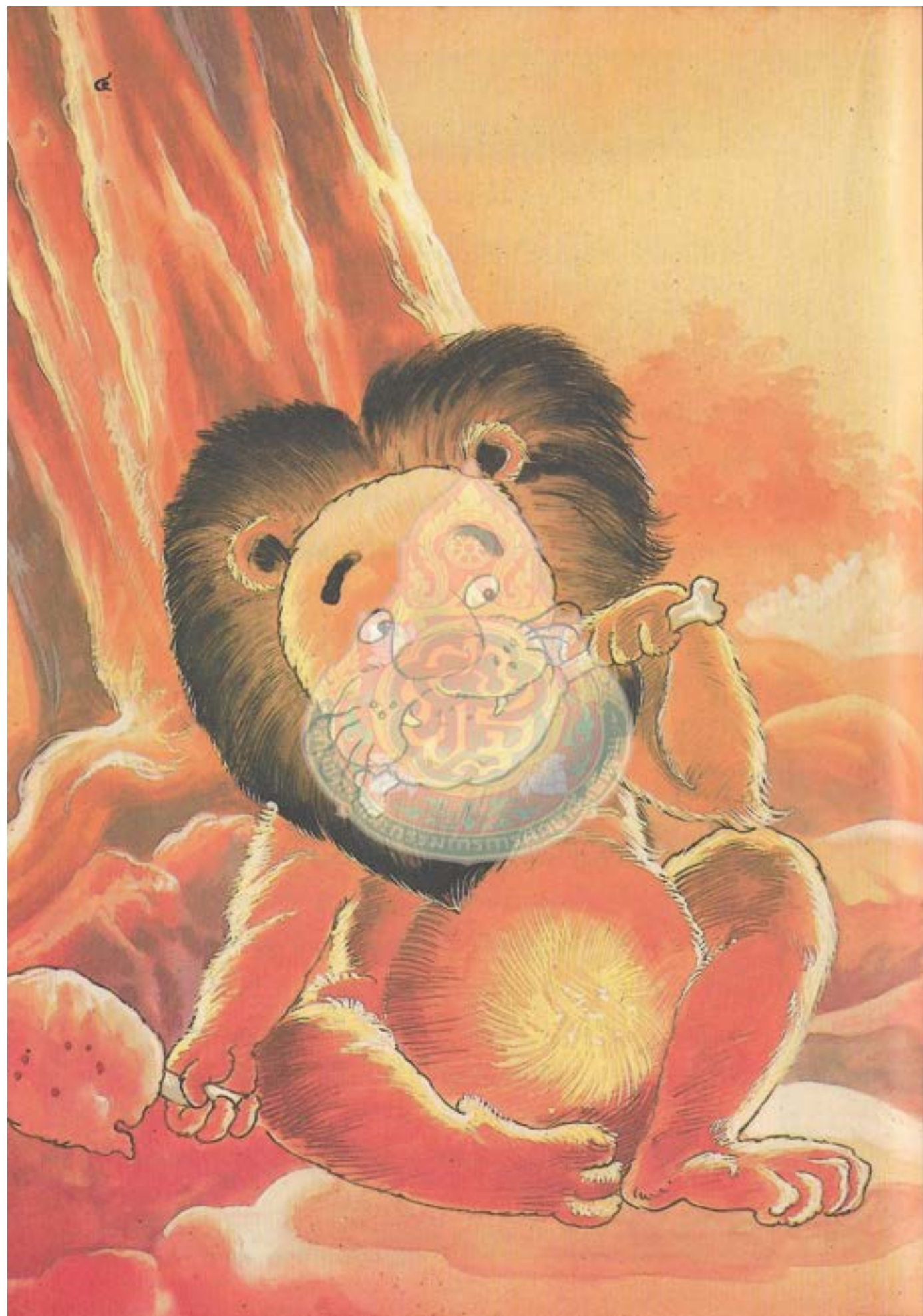
วันหนึ่งพระภิกษุสงฆ์ในวัดพระเชตุวัน กรุงสาวัตถี เมืองหลวงของแคว้นโกศล สนทนากันเรื่องคนไม่รู้คุณคนอื่นที่เขาเคยช่วยเหลือ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดในชีวิตประจำวันอย่างหนึ่ง แม้ทุกวันนี้ เรื่องอย่างนี้ก็ยังมีและเป็นเหตุให้คนพุดถึงกันอยู่

พระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่องที่พระสงฆ์สนทนากัน จึงเสด็จไปยังที่ประชุมสงฆ์และตรัสว่าเรื่องผู้ไม่รู้คุณที่ผู้อื่นทำไว้แก่ตนไม่มีแต่ในสังคมมนุษย์ แม้สัตว์เดรัจฉานเช่นระหว่างนกหัวขวานกับราชสีห์ก็เคยมีมาแล้ว

พระสงฆ์ทั้งปวงใคร่ทราบเรื่องราวที่ว่านั้น ได้กราบทูลพระพุทธเจ้าให้ทรงแสดง พระพุทธเจ้าจึงตรัสชาดกเรื่องราชสีห์กับนกหัวขวาน

เรื่องมีดังต่อไปนี้

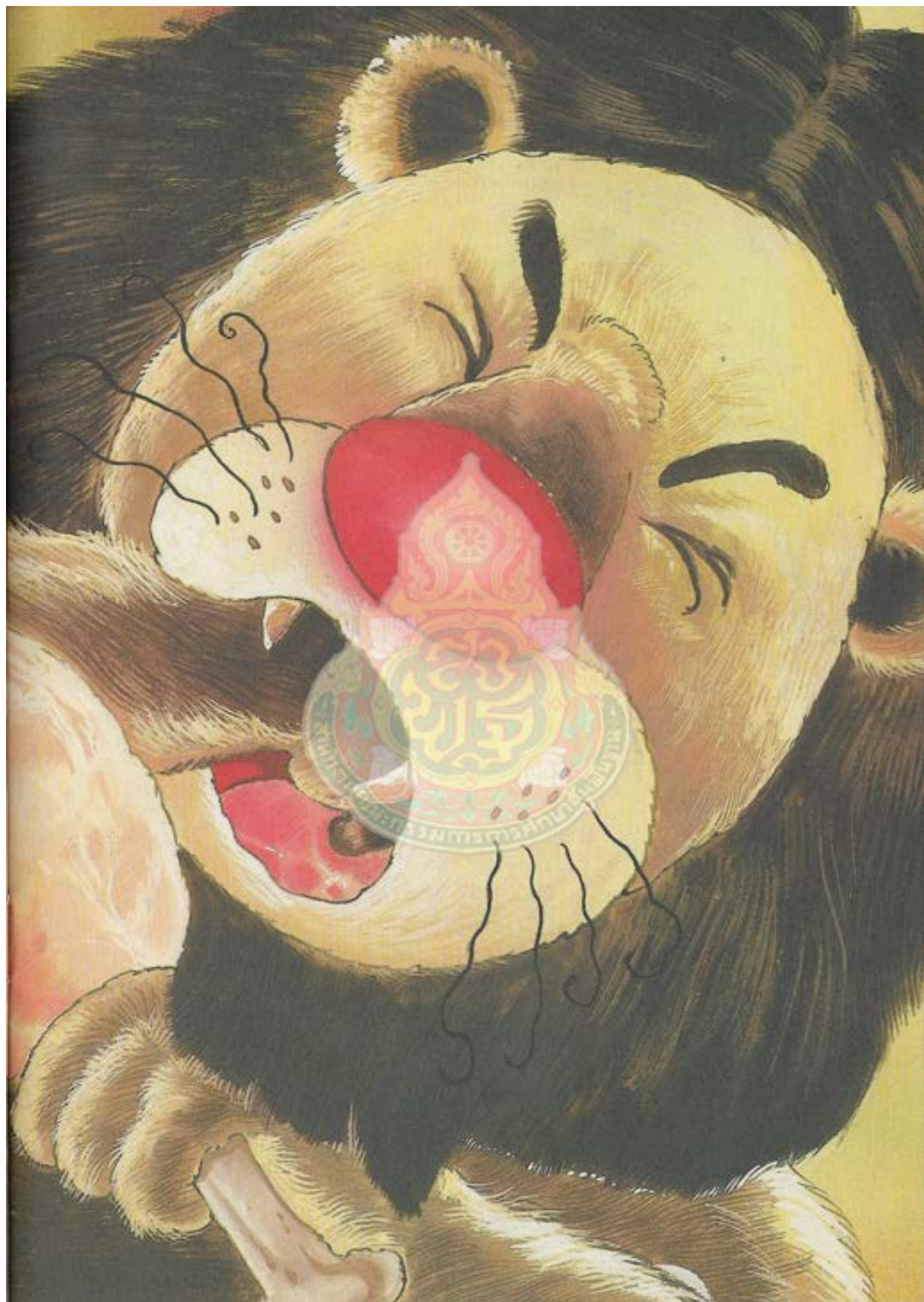

ที่ป่าเทือกเขาหิมาพานต์ ราชสีห์ตัวหนึ่งออกล่าเนื้อในป่าได้
เนื้อมาตัวหนึ่งก็นำมาฉีกเนื้อกินที่ได้ดั้นไม้ไผ่ใกล้ปากถ้ำอันเป็นที่อยู่
ของคน

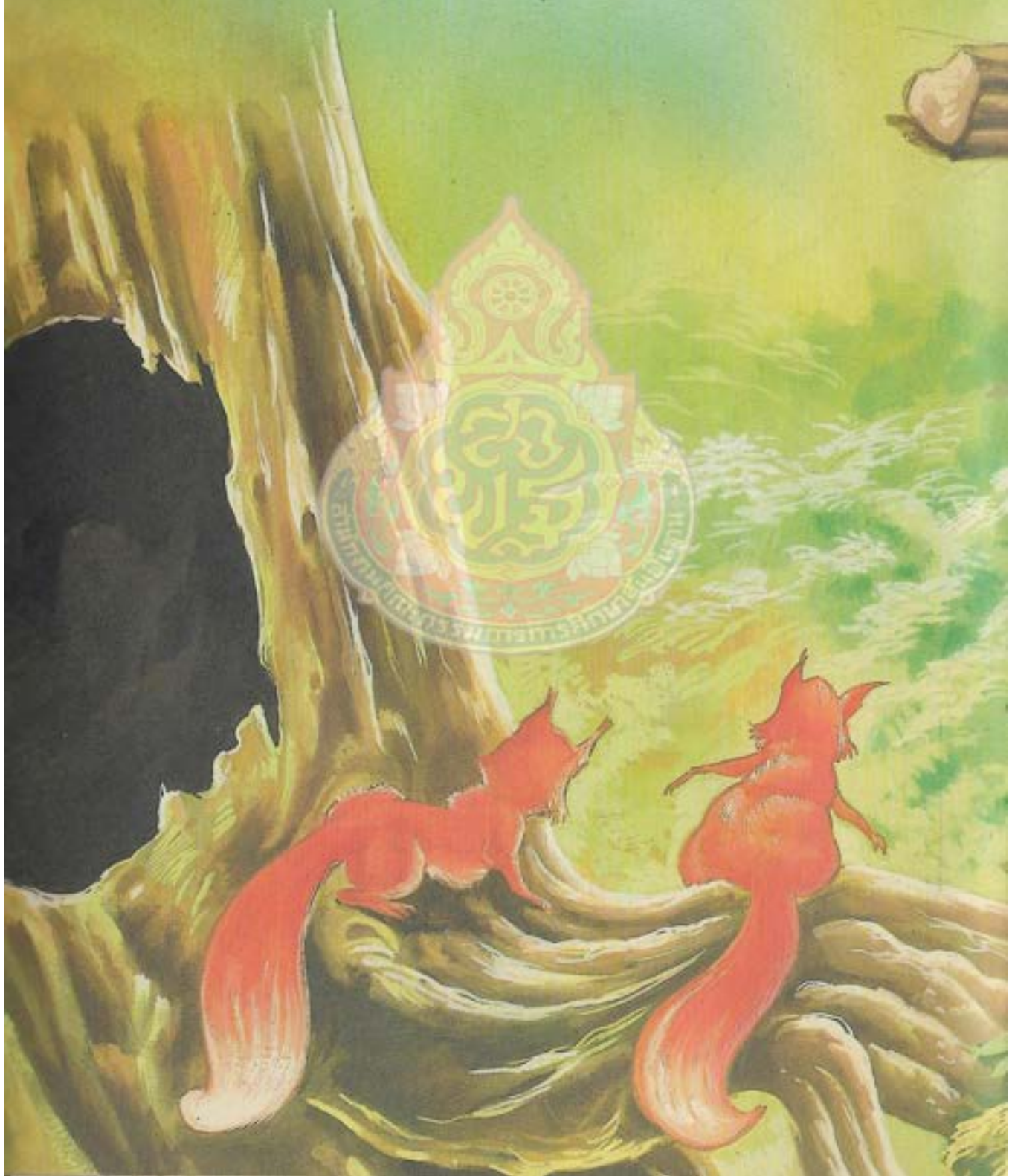

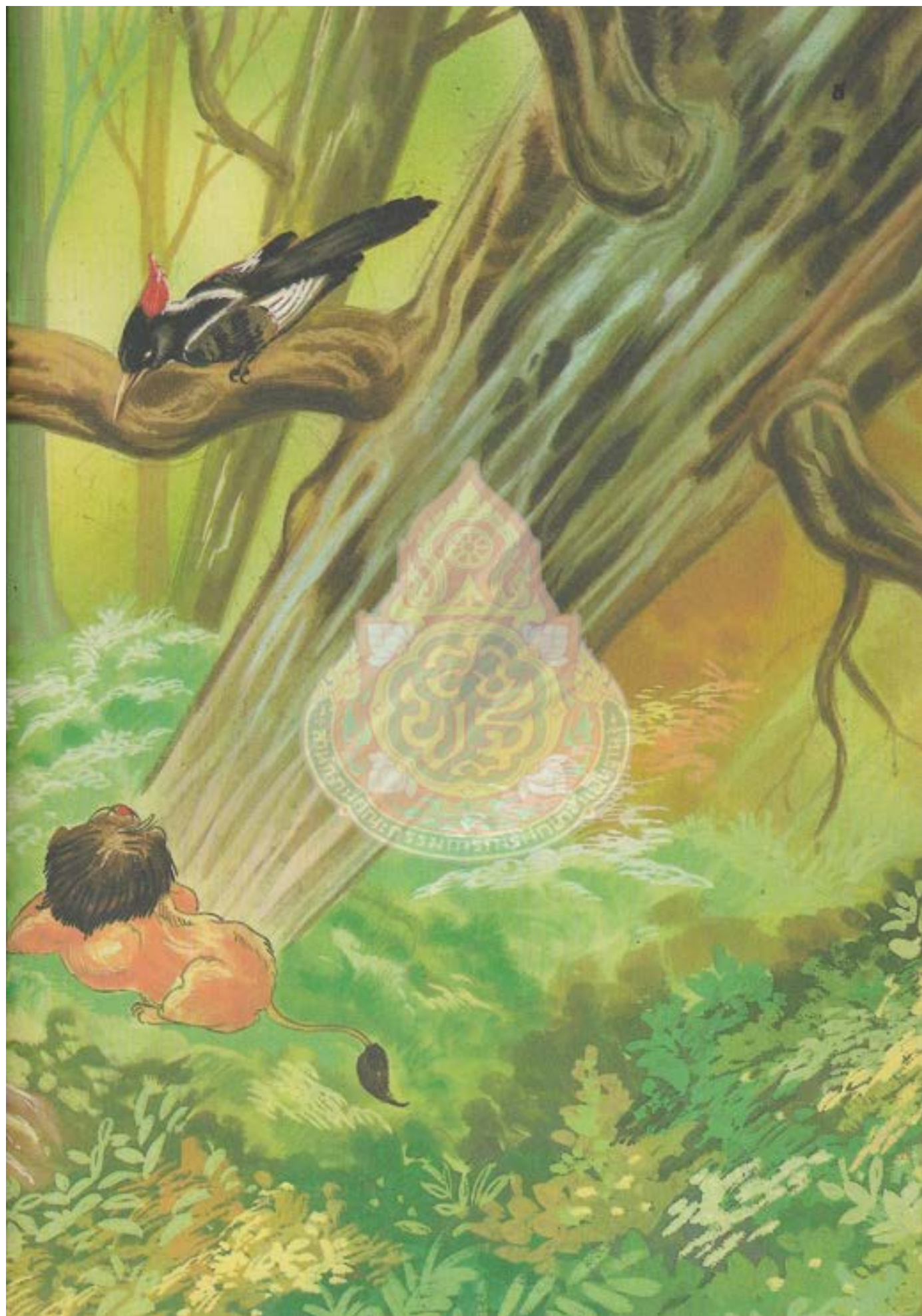
กระดุกเนื้อชิ้นหนึ่งติดคอราชสีห์ จะกลืนก็ไม่เข้า จะคายก็
ไม่ออก ทำให้ราชสีห์ประสบความเดือดร้อน ก็เจ็บปวดลำคอยิ่งนัก

นกหัวขวานตัวหนึ่งซึ่งจะงอยปากยาวและใหญ่ได้บินมาจับ
ที่ต้นไม้ต้นเดียวกับที่ราชสีห์ฉีกกินเนื้อสัตว์ มองเห็นราชสีห์นอนชม
อยู่ด้วยความเจ็บปวด

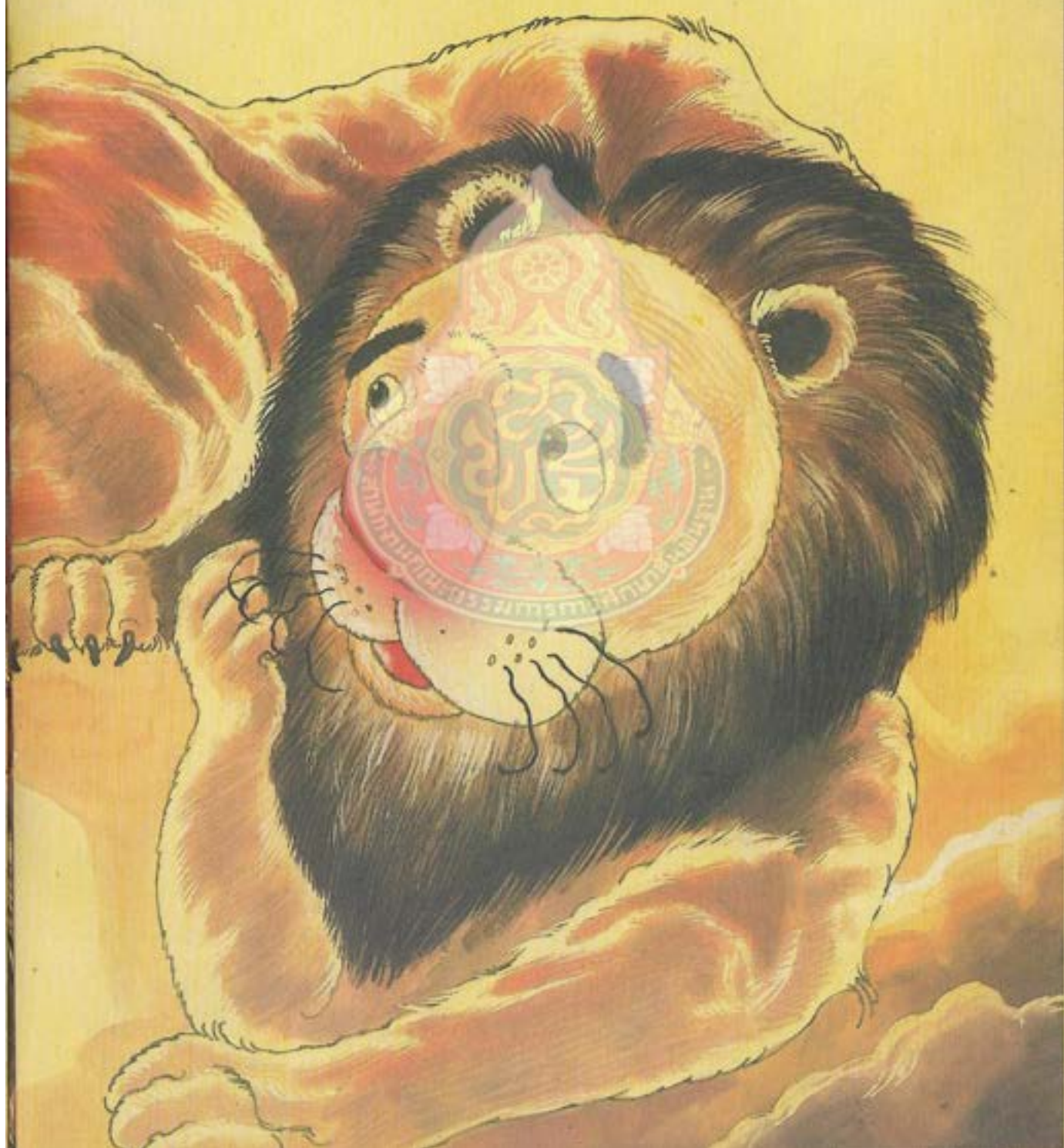

นกหัวขวาน “สหายราชสีห์ เพื่อนเป็นอะไร
ไปหรือดูท่าทางไม่สบายเอามาก”
ราชสีห์ “กระดุกตึกกอเราเพื่อน”

นกหัวขวาน “เราเอาออกให้ได้นะเพื่อน”
ราชสีห์ “ก็คือนะซี นี่กว่าช่วยชีวิตเราเถอะเพื่อน”

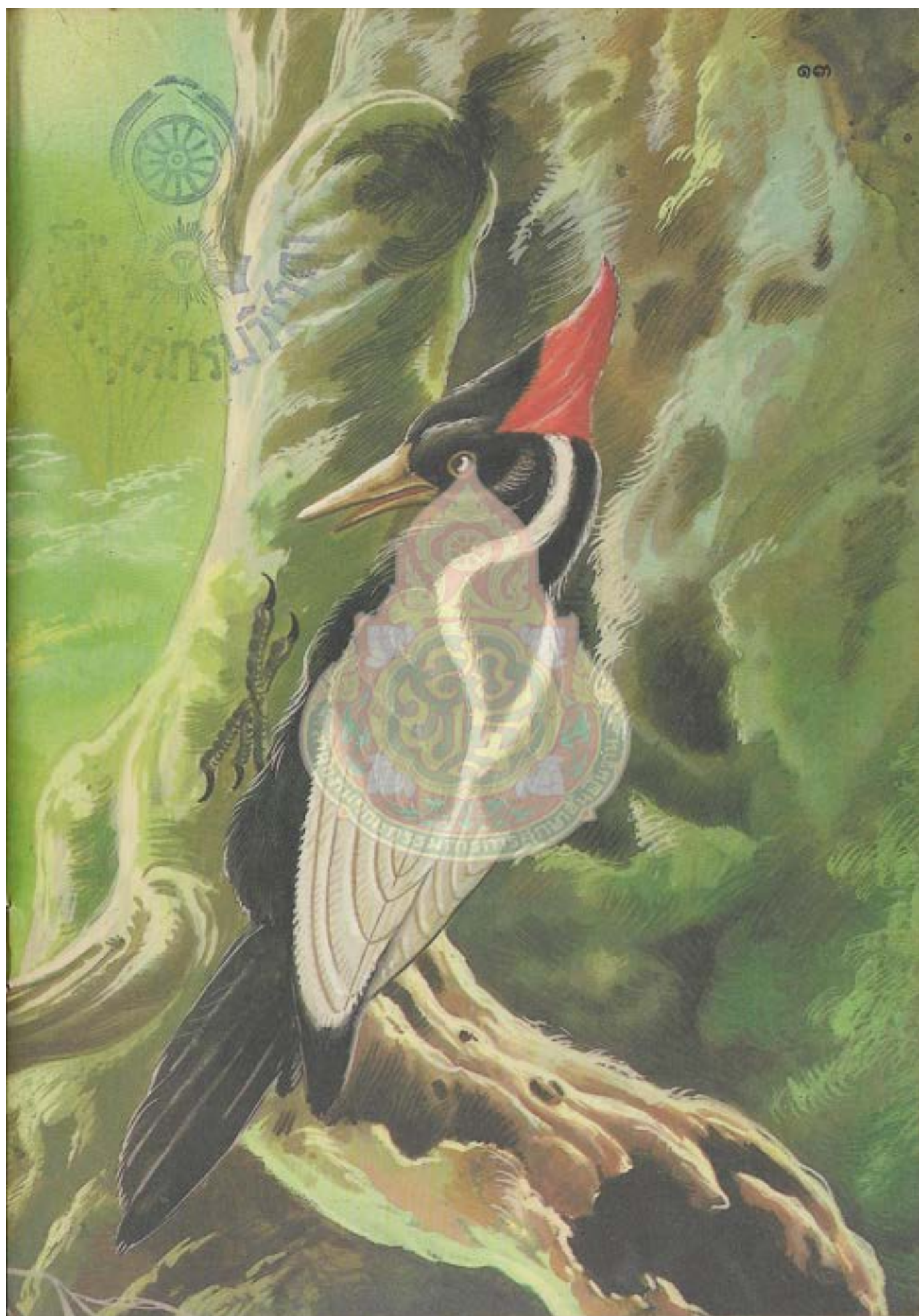

นกหัวขวาน “มันก็ลำบากอยู่”

ราชสีห์ “เพราะอะไรหรือ”

นกหัวขวาน “เราไม่กล้ามุดหัวเข้าไปในปากของเพื่อน กลัว
เพื่อนจะจับกินเราน่ะสิ”

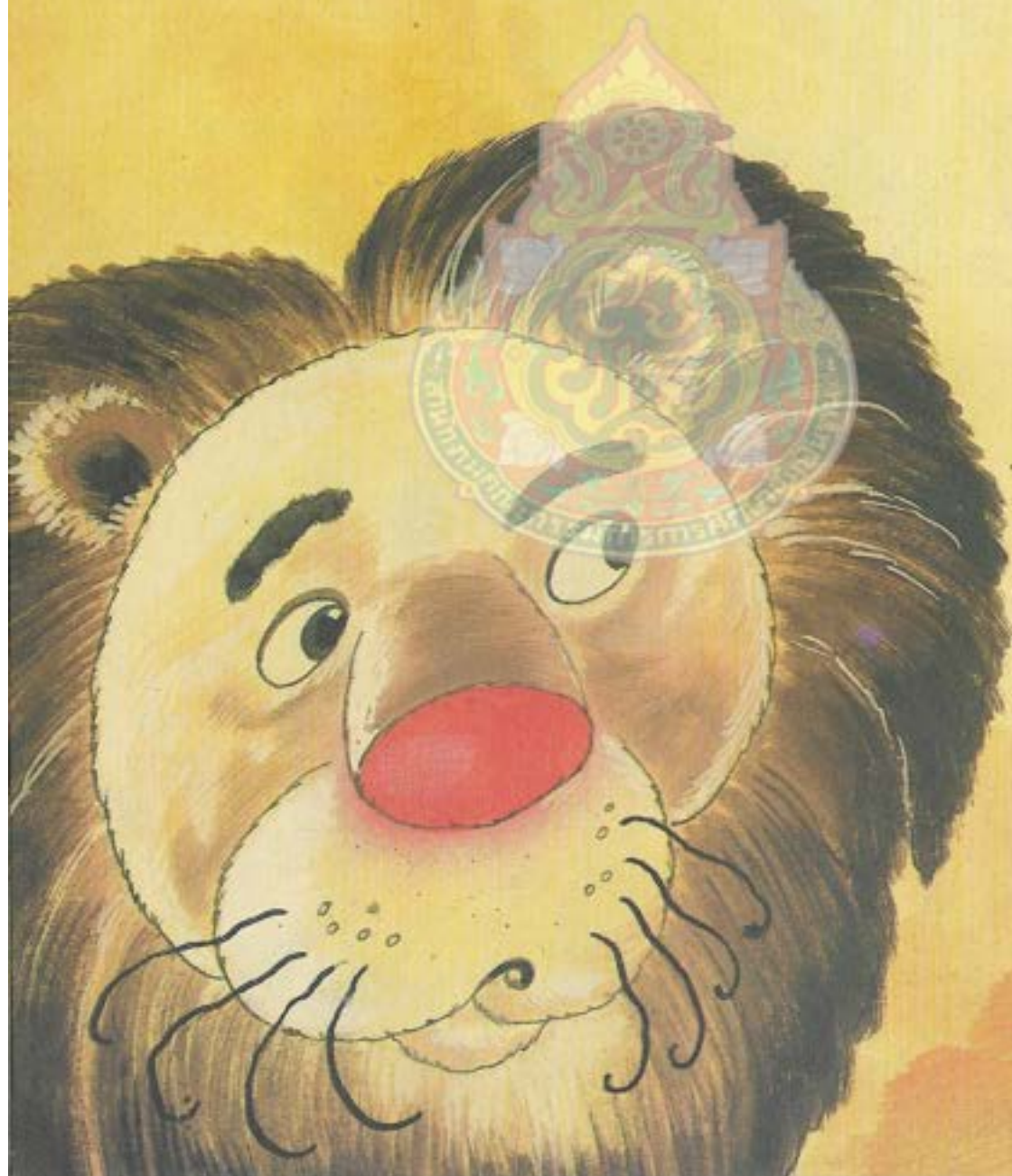

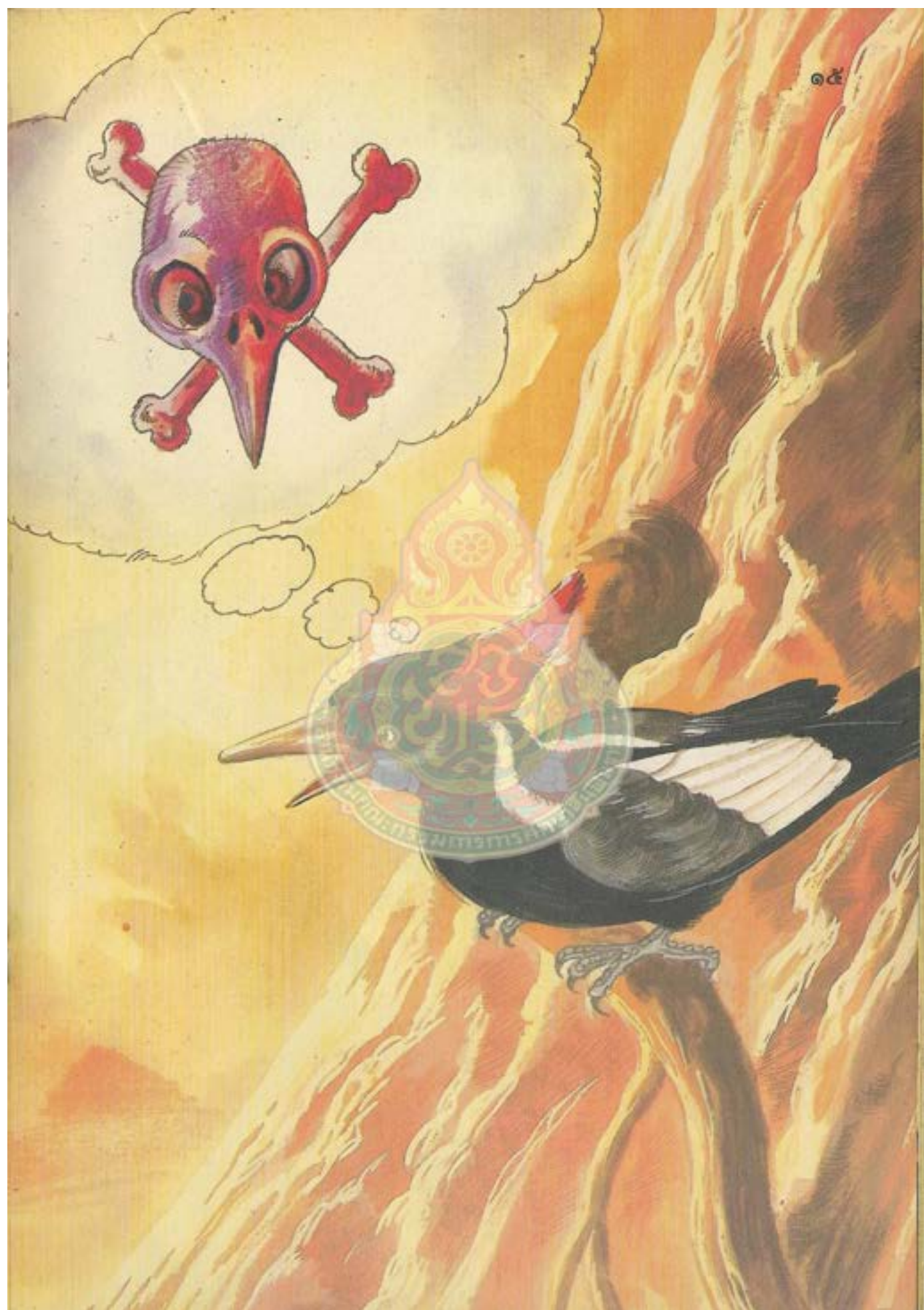

ราชสีห์ “โธ ! เพื่อนอย่าได้กลัวเลย เราไม่ทำอย่างนั้น
หรอก เพื่อนช่วยชีวิตเราเถอะ”

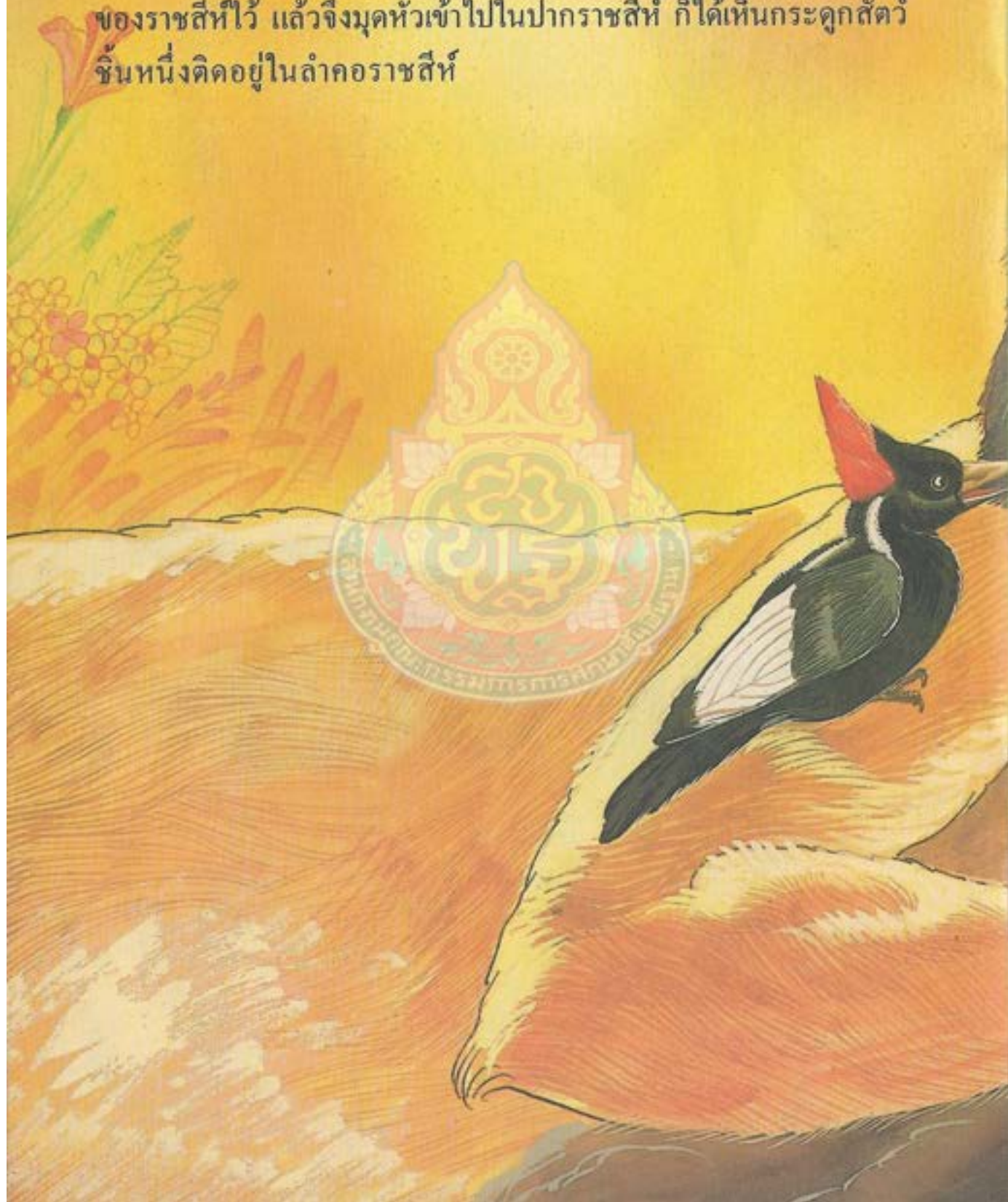
นกหัวขวาน “ตกลง”

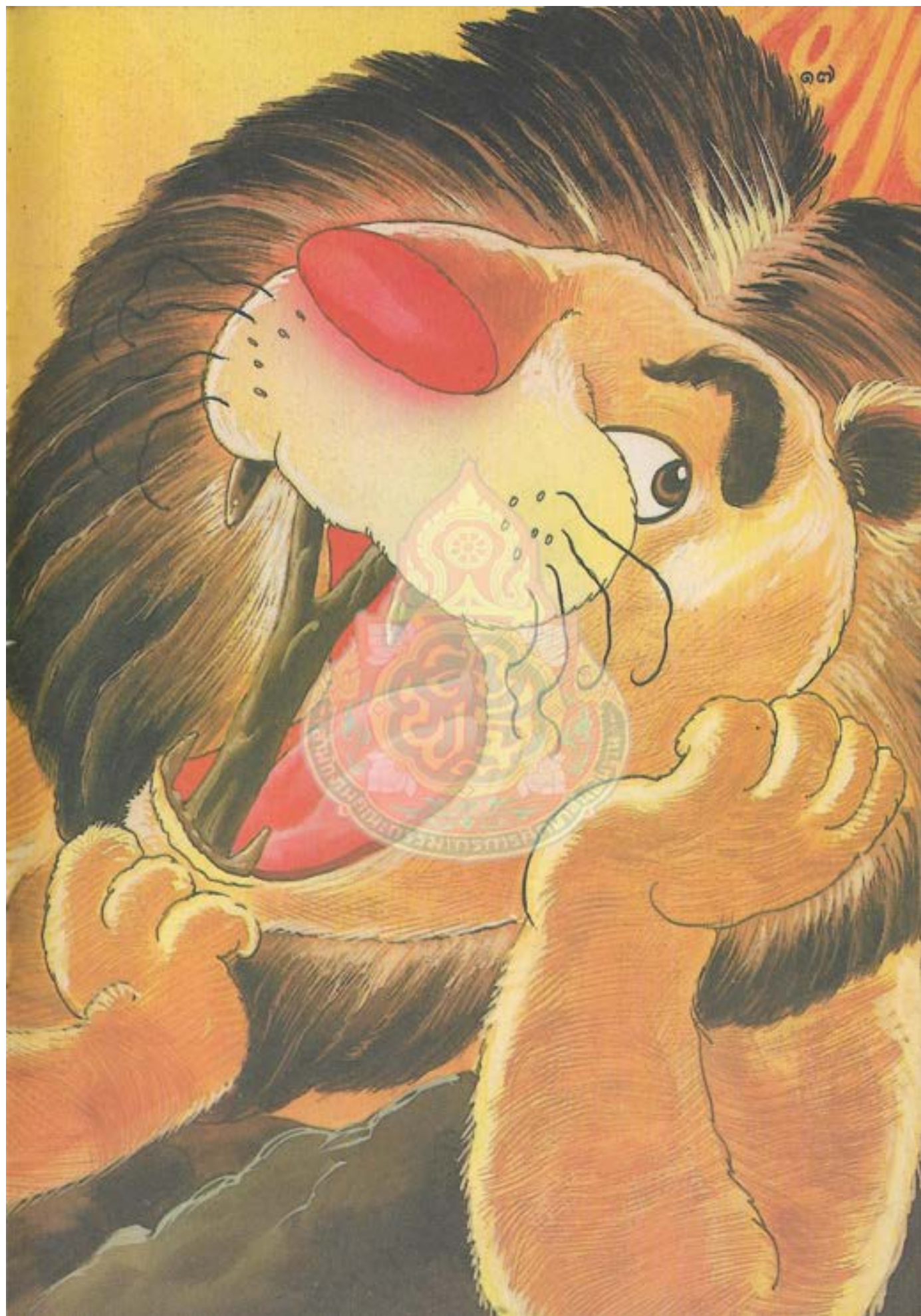
อย่างไรก็ดี นกหัวขวานค่อนข้างรอบคอบ ยังไม่ไว้วางใจ
ราชสีห์ เพราะนึกด้วยความไม่ประมาทอยู่ตลอดเวลาว่า
“อะไรจะเกิดแก่เรา ใครเล่าจะรู้ได้”

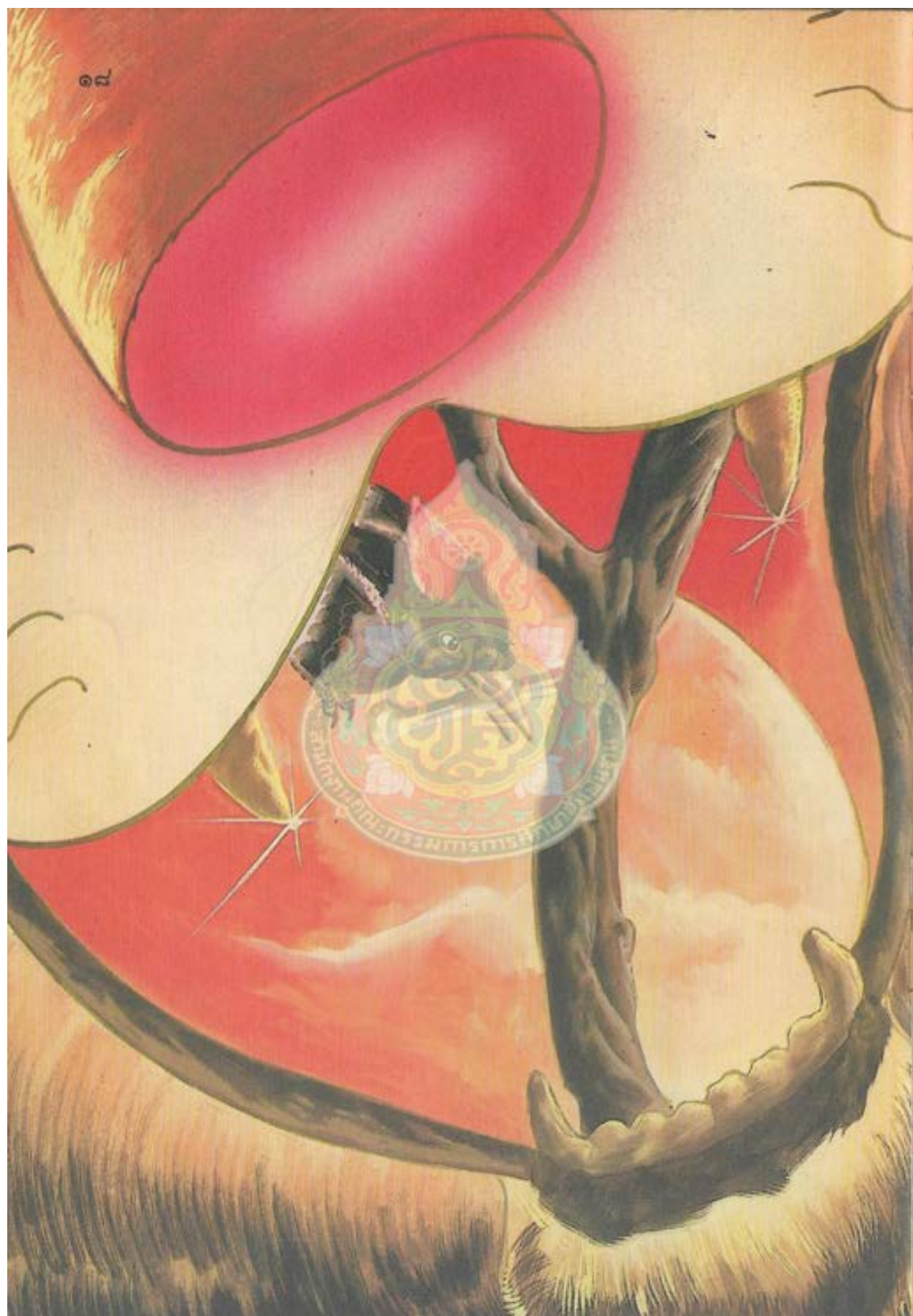

นกหัวขวานจึงบอกให้ราชสีห์นอนตะแคงลง ให้อ้าปากให้
กว้างที่สุดเข้าไว้ แล้วนกหัวขวานก็คาบเอากิ่งไม้แห้งมาค้ำเพดานปาก
ของราชสีห์ไว้ แล้วจึงมุดหัวเข้าไปในปากราชสีห์ ก็ได้เห็นกระดูกสัตว์
ชิ้นหนึ่งติดอยู่ในลำคอราชสีห์

จึงใช้จะงอยปากนั้นเคาะกระดูกด้านหนึ่ง
กระดูกสัตว์ที่อยู่ ๆ เด้งออก นกหัวขวาน
ก็ใช้จะงอยปากตีเอากระดูกสัตว์ออกมาจาก
คอราชสีห์

แล้วจึงรีบมุดหัวออกมา และใช้จะงอยปากเคาะ ๆ ท่อนไม้
ให้กระเด็นออกจากปากราชสีห์ แล้วบินขึ้นต้นไม้ไปโดยเร็ว ราชสีห์
ก็หายเจ็บปวดทันที

ครั้งต่อมา ราชสีห์จับได้ควายป่าตัวหนึ่งนำมาฉีกเนื้อกินที่ได้
ต้นไม้ต้นเดิม ชาวเมืองราชสีห์โชคดีได้ควายป่ารู้ไปถึงนกหัวขวาน

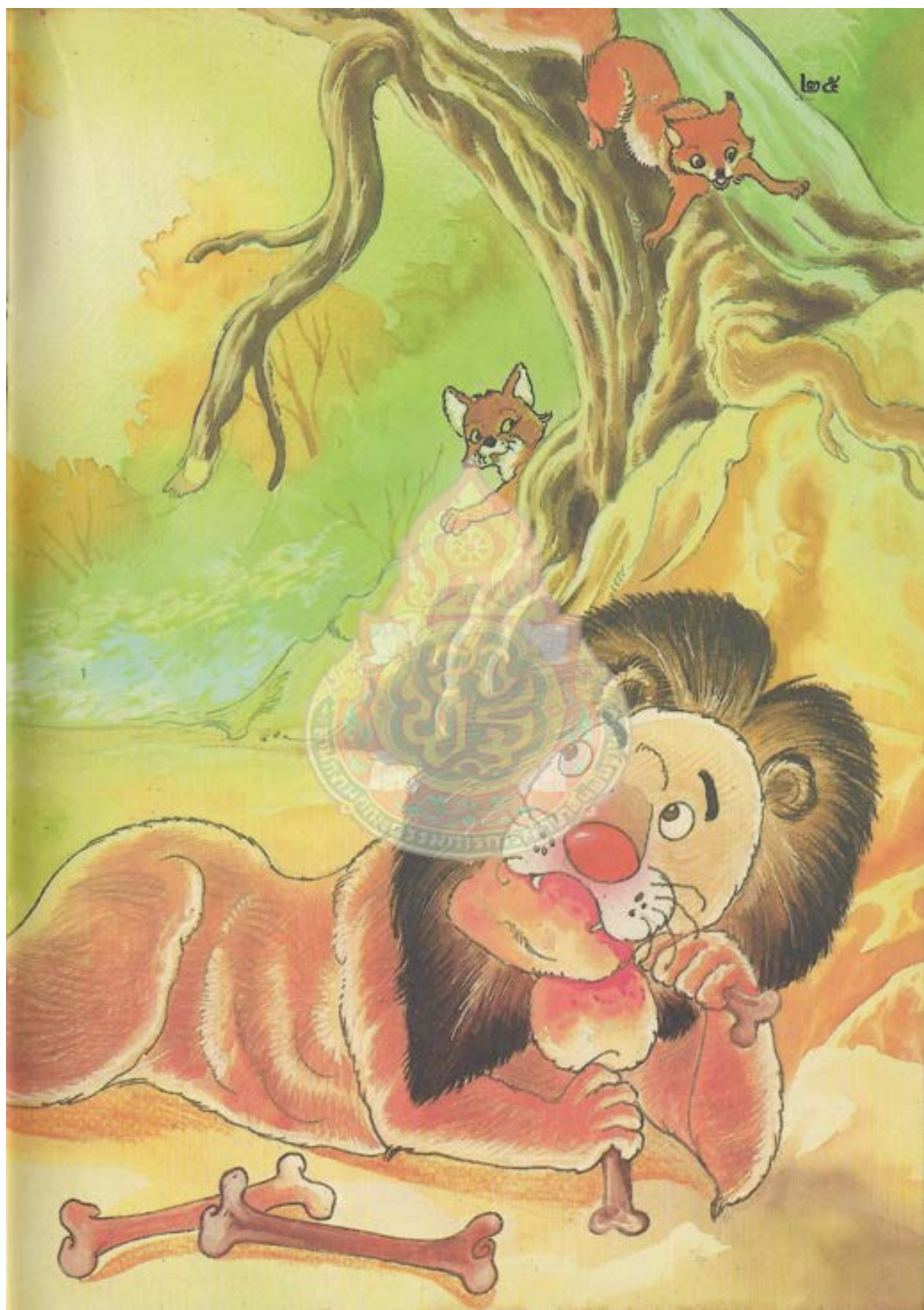

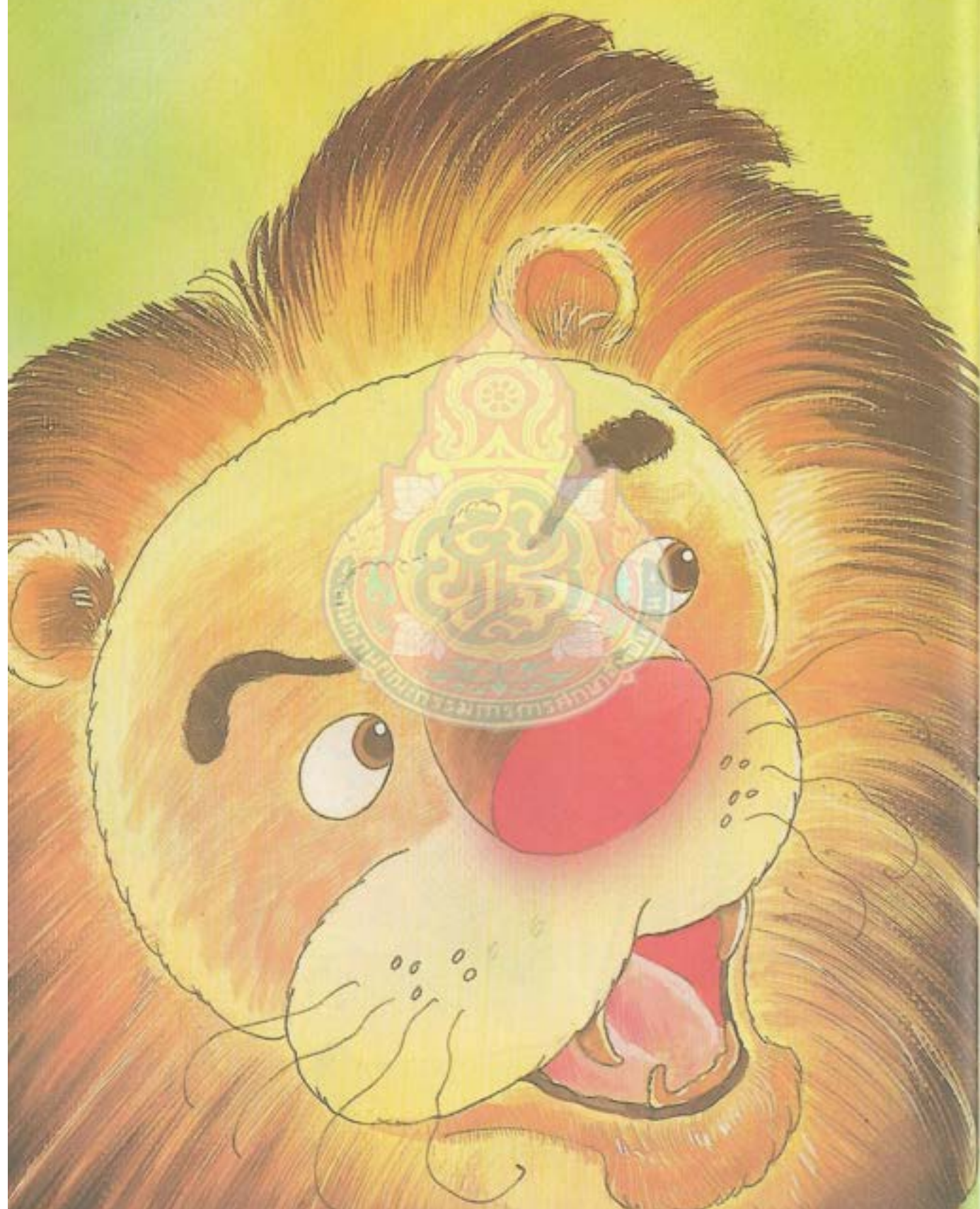

นกหัวขวานจึงบินมาจับต้นไม้แห่งนั้น แล้วพูดแก่ราชสีห์เป็น
เชิงลองใจว่า

“ได้ข่าวว่าเพื่อนโชคดี เพื่อนจะให้อะไรเราบ้าง”

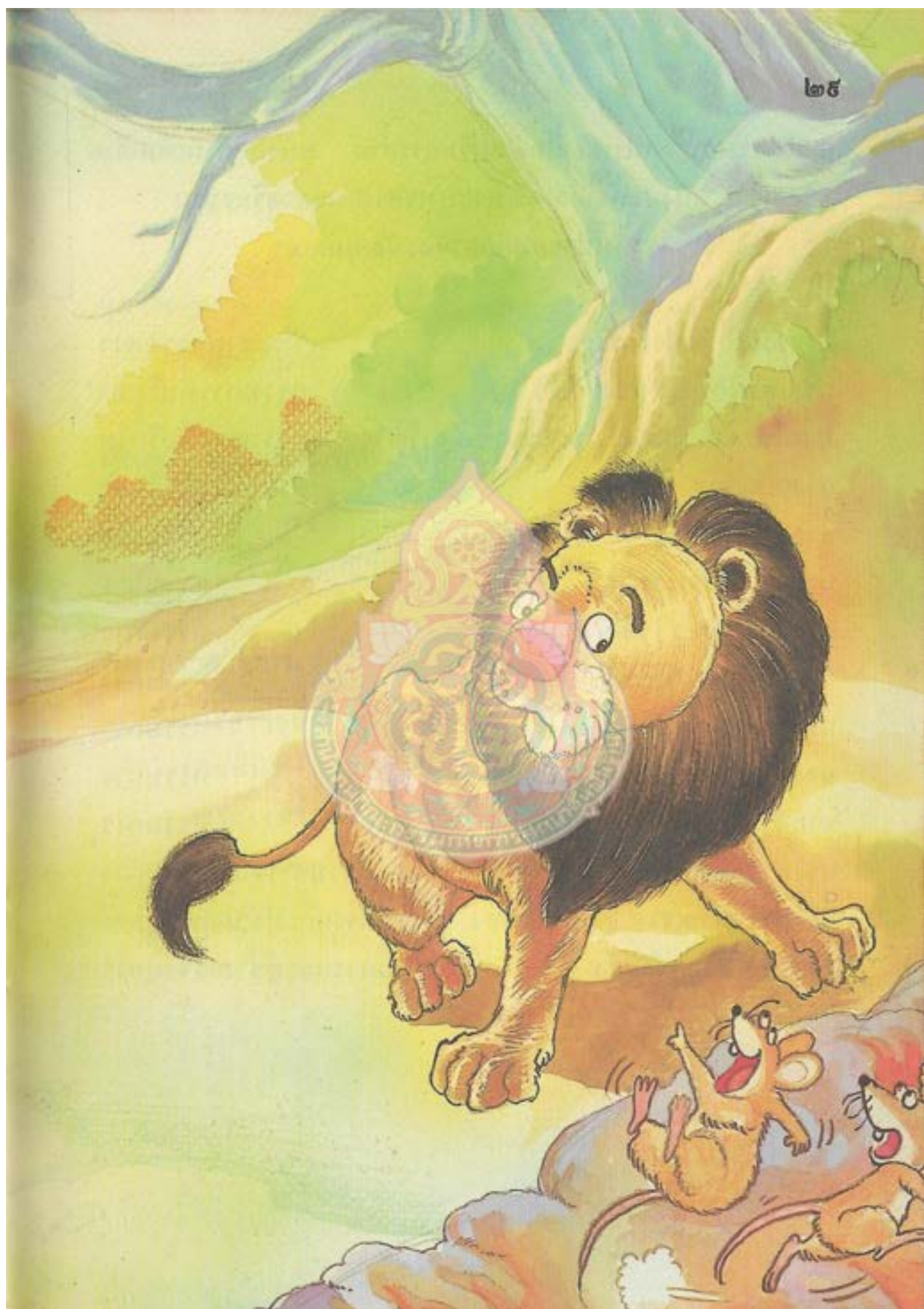

ราชสีห์ได้ยืนดั่งนั้นจึงตอบนกหัวขวานว่า
“เรื่องอะไรข้าจะต้องให้อะไรเจ้า ในคราวที่แล้วตอนเจ้าเข้าไป
ในปากของข้าและข้าปล่อยให้เจ้ารอดตาขมาได้ฉัน ก็นับว่า
บุญคุณของข้าที่มีแก่เจ้าเหลือหลายอยู่แล้ว”

นกหัวขวานได้ฟังก็ดำหนิตีเดียกราชสีห์ว่าไม่มีน้ำใจ เป็นพวก
ไม่รู้คุณคนอื่น ว่าแล้วก็บินจากไป
ชาดกเรื่องราชสีห์กับนกหัวขวานก็จบลงด้วยประการฉะนี้

คณะกรรมการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติม
และหนังสืออ้างอิง ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

นายกมล สดประเสริฐ	ประธานกรรมการ
พระเทพโสภณ (กมล โกวิท)	กรรมการที่ปรึกษา
พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตฉาโณ)	กรรมการที่ปรึกษา
นางแม่นมาส ขวลิศ	กรรมการที่ปรึกษา
นายสุชีพ ปุญญานุภาพ	กรรมการ
นายจำรัส ควงธิสาร	กรรมการ
นางสุนน อมรวิวัฒน์	กรรมการ
นายเอ็นใจ เลาหวนิช	กรรมการ
นายสมพร เทพสิทธิ์	กรรมการ
นางมาลินี ฝโลประการ	กรรมการ
นายพินิจ สุขะสันต์	กรรมการ
นางสาวบุพิน ธาศรี	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวพรรณงาม แยมบุญเรือง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายประเสริฐ รุ่งแสง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้เขียน

นายจรัส ดวงธิดาร

ผู้ตรวจ

นางแม่นมาส ขวลิค

ผู้จัดทำรูปเล่มและภาพประกอบ

นายสมบัติ ก้าวอก

นายประเทศ สุขสถิตย์

คณะกรรมการ

นางสาวยุพิน ธาตรี

นายพินิจ สุขะสันต์

นางสาวพรรณงาม แยมบุญเรือง

นางเรียมพร อธิปอนันต์

รายชื่อหนังสือชุดนิทานชาดก

๑. กระต่ายในดวงจันทร์
๒. ผลไม้ต้องห้าม
๓. ศิษย์โง่กับงอนไถ
๔. ขุดบ่อน้ำในทะเลทราย
๕. กากับนกกาน้ำ
๖. ผู้ว่านอนสอนง่าย
๗. ราชสีห์กับนกหัวขวาน
๘. หมาจิ้งจอกจอมขูขย
๙. พระฤๅษีเลี้ยงงูเห่า
๑๐. คนมักขอ

